

Міністерство освіти і науки України

Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна

Кафедра цивільно-правових дисциплін

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Декан юридичного факультету

 Віталій СЕРЬОГІН

«29» серпня 2024 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

**ДОСЛІДЖЕННЯ ОХОРОНИ І ЗАХИСТУ
ЦИВІЛЬНО-ПРАВОВИХ ВІДНОСИН**

рівень вищої освіти - третій (освітньо-науковий)

галузь знань - 08 Право

спеціальність - 081 Право

освітня програма - Право

вид дисципліни - за вибором

факультет - юридичний

2024 / 2025 навчальний рік

Програму рекомендовано до затвердження Вченою радою юридичного факультету

28 серпня 2024 року, протокол № 1

РОЗРОБНИКИ ПРОГРАМИ:

Мічурін Є.О., д.ю.н., професор, професор кафедри цивільно-правових дисциплін юридичного факультету Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна

Програму схвалено на засіданні кафедри цивільно-правових дисциплін юридичного факультету

Протокол від 27 червня 2024 року, № 14

Завідувач кафедри

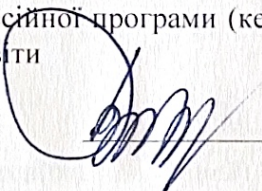
цивільно-правових дисциплін

Олена УСТИМЕНКО

Програму погоджено с гарантом освітньої професійної програми «Право» третього (освітньо-наукового) рівня освіти

Гарант освітньої професійної програми (керівник проєктної групи) «Право» третього (освітньо-наукового) рівня освіти

Тетяна КАГАНОВСЬКА

Програму погоджено науково-методичною комісією юридичного факультету

Протокол від 28 серпня 2024 року, № 1

Голова методичної комісії
юридичного факультету

Ганна ЗУБЕНКО

ВСТУП

Програма навчальної дисципліни «Дослідження охорони і захисту цивільно-правових відносин» складена відповідно до освітньо-наукової програми підготовки за третім (освітньо-науковим) рівнем з галузі знань 08 Право, спеціальності 081 Право.

1. Опис навчальної дисципліни

1.1. Метою викладання навчальної дисципліни є досягнення всебічного глибокого розуміння та засвоєння студентами сутності та природи норм та принципів здійснення, охорони та захисту прав та інтересів осіб в приватному праві в сучасних умовах інтеграції національного законодавства із законодавством Європейського Союзу.

1.2. Основними завданнями вивчення дисципліни є формування таких загальних та фахових компетентностей:

(ЗК-2) здатність вдосконалювати й розвивати свій інтелектуальний і загальнокультурний рівень, уміння набувати нові знання, використовуючи сучасні інформаційно-освітні технології;

(ЗК-3) уміння мислити евристично, самостійно; здатність до гіпотетичного та інноваційного мислення, генерування нових ідей;

(ЗК-4) вміння працювати з інформацією та фактичним матеріалом для вирішення проблеми дослідження; формувати теоретичні та інформаційні бази наукового дослідження;

(ЗК-6) уміння комбінувати відомі методи та способи рішення; встановлювати причинно-наслідкові зв'язки; аналізувати та порівнювати результати дослідження з попередніми досягненнями дослідників з обраної теми;

(ЗК-7) здатність формулювати завдання та складати програму дослідження, опрацьовувати одержані результати, відтворювати їх у формі якісних наукових текстів (тези, статті, дисертаційне дослідження), які відповідають встановленим стандартам;

(ЗК-8) володіння навичками ділового спілкування рідною й іноземними мовами на високому професійному рівні, знання та розуміння наукової правничої термінології;

(ЗК-9) уміння вести наукову дискусію та спір, відстоювати власні погляди в максимально ефективній, переконливій, коректній і тактовній формі, інтелектуальна чесність і вміння працювати з критикою;

(ФК-4.1.) здатність до формування висновків наукових досліджень цивільно-правових інститутів та явищ та висвітленні їх при викладанні дисциплін цивільноправового спрямування;

(ФК-4.2.) здатність самостійного аналізу практики застосування нормативно-правових актів для виявлення проблем правового регулювання цивільно-правових, сімейних, міжнародно-правових відносин та надання рекомендацій щодо їх вирішення;

(ФК-4.3.) здатність на високому професійному рівні застосовувати норми чинного матеріального та процесуального законодавства до регулювання цивільних, міжнародних, сімейних відносин;

(ФК-4.4.) систематизувати та узагальнювати знання з проблемних питань цивільного процесу на основі яких формулювати пропозиції щодо вдосконалення форм та засобів цивільно-правової охорони та захисту прав та інтересів учасників правовідносин приватноправової сфери.

1.3. Кількість кредитів – 5

1.4. Загальна кількість годин – 150 годин

1.5. Характеристика навчальної дисципліни	
За вибором	
денна форма навчання	заочна (дистанційна) форма навчання
Рік підготовки	
2-й	2-й
Семестр	
3-й	3-й
Лекції	
16 год.	6 год.
Практичні, семінарські	
16 год.	4 год.
Лабораторні	
Самостійна робота, у тому числі	
118 год.	140 год.
Індивідуальні завдання:	

1.6. За результатами засвоєння курсу студент повинен досягти таких результатів:

ПРН 1. Демонструвати системний науковий світогляд, навчання уміння креативно мислити, формулювати висновки і розробляти рекомендації, пропонувати неординарні підходи з використанням новітніх технологій у розв'язанні поставлених завдань;

ПРН 2. Знати систему національного права, методи і зміст правового регулювання у різних галузях національного права;

ПРН 3. Узагальнювати, критично мислити й аналізувати явища та проблеми, які вивчаються, проявляти гнучкість у прийнятті рішень на основі логічних аргументів та перевірених фактів в умовах обмеженого часу і ресурсів на засадах загальнонаукової методології;

ПРН 4. Ідентифікувати наукові та практичні проблеми, готувати наукові тексти та доповіді, здійснювати публічну апробацію результатів досліджень як державною так і іноземними мовами, демонструвати усну та письмову комунікацію;

ПРН 5. Знати основні юридичні школи, що склалися у відповідній сфері правових досліджень;

ПРН 13. Опрацьовувати, аналізувати і синтезувати великі обсяги даних;

ПРН 14. Застосовувати свої професійні навички дослідження в неакадемічному середовищі;

ПРН 15. Оперувати концептуальними знаннями щодо проведення науково-дослідної роботи;

ПРН 16. Продувати оригінальні, придатні до публікування у фахових виданнях наукові розробки у галузі права, демонструвати самостійне мислення, достатнє для обрання теми і відповідних методів дослідження;

ПРН 17. Коректно формулювати наукову проблему та дослідницькі завдання, визначати актуальність та новизну наукової роботи;

ПРН 18. Відбирати, порівнювати, співставляти необхідну інформацію і фактичний матеріал для підготовки та проведення дослідження відповідно до поставленої мети та визначених завдань;

ПРН 19. Демонструвати ефективне освоєння відповідних методик і технологій, необхідних для досліджень у правовій сфері, таких як функціоналізм, критицизм, компаративістика тощо;

ПРН 20. Правильно інтерпретувати нові факти, що з'являються у відповідній галузі

юридичної науки і практики;

ПРН 21. Самостійно обирати і застосовувати методи юридичної науки та алгоритм діяльності у практичних ситуаціях згідно з правовими стандартами у відповідній сфері;

ПРН 22. Представляти підсумки проведеної роботи у вигляді звітів, тез і доповідей на конференціях, статей, оформлених у відповідності з існуючими вимогами; реалізовувати наукову комунікацію у письмовій та усній формах;

ПРН 23. Застосовувати наукові розробки, наукову, педагогічну, навчально-методичну практику на заняттях з юридичних дисциплін; ефективно застосовувати методи, засоби, прийоми педагогічного впливу, методики виховання і викладання юридичних дисциплін;

ПРН 24. Визначати цілі, зміст, принципи, способи правового регулювання у відповідній сфері;

ПРН 31. Виконання наукових досліджень з правової тематики;

ПРН 33. Формулювання і вирішення завдань, які виникають під час науково-дослідницької і науково-педагогічної діяльності, що потребують поглиблених професійних знань.

2. Тематичний план навчальної дисципліни

Розділ 1. Теоретико-методологічні основи охорони та захисту в приватному праві України

Тема 1. Теоретико-методологічні засади дослідження охорони та захисту правових відносин приватної сфери

Категорії «охорона» та «захист» у соціальному, філософському та історичному вимірі. Охорона та захист в цивільно-правовій науці. Історичний аналіз досліджень охорони та захисту цивільно-правових відносин вітчизняними та іноземними науковцями. Основні юридичні концепції та доктринальні напрямки розвитку інститутів охорони та захисту в Україні. Основні теоретичні проблеми дослідження охорони цивільних відносин. Основні теоретичні проблеми дослідження захисту цивільно-правових відносин.

Поняття та зміст права на охорону. Підстави надання цивільно-правової охорони. Строки охорони цивільно-правових відносин. Поняття та зміст права на захист. Підстави надання цивільно-правового захисту. Строки захисту цивільно-правових прав та інтересів. Умови застосування заходів охорони.

Законодавчі, адміністративні, судові акти як джерела встановлення охорони та захисту цивільних прав та інтересів. Договір як джерело встановлення охорони та захисту цивільних прав та обов'язків.

Тема 2. Характеристика форм та засобів охорони та захисту прав та інтересів в приватній сфері

Юрисдикційні та неюрисдикційні форми цивільно-правового захисту.

Досудовий захист. Здійснення примірювальних процедур як універсальний спосіб захисту цивільних прав. Особливості досудового охорони та захисту договірних, спадкових, сімейних відносин, а також відносин права власності та права інтелектуальної власності.

Посягання, створення загрози, порушення як підстави для надання цивільно-правового захисту. Невизнання, оспорування, невиконання обов'язків як форми посягання на цивільні права та інтереси. Захист цивільних прав судом. Способи захисту прав судом. Поняття та види позовів. Позовні та непозовні провадження.

Розділ 2. Окремі питання охорони та захисту в приватному праві України

Тема 3. Суб'єкти охорони та захисту правовідносин приватної сфери

Фізичні та юридичні особи як суб'єкти самостійної охорони та самозахисту.

Правосуб'єктність осіб приватного права на здійснення самозахисту. Сутність та зміст правомочностей на здійснення самозахисту.

Охорона та захист цивільних прав Президентом України. Охорона та захист цивільних прав органами державної влади в порядку адміністративного провадження. Охорона та захист органами державної влади в порядку судового провадження. Охорона та захист цивільних прав правоохоронними органами в тому числі: прокуратурою, органами досудового розслідування, судами.

Охорона та захист цивільних прав нотаріусом. Охорона та захист цивільно-правових відносин громадськими інституціями. Громадські організації, арбітраж, третейський суд. Захист прав Європейським судом з прав людини.

Тема 4. Об'єкти охорони та захисту правовідносин приватної сфери

Речі, майно, цінні папери, майнові права та інтереси як об'єкти цивільно-правової охорони та захисту. Нематеріальні блага як об'єкти цивільно-правового захисту.

Немайнові права та інтереси як об'єкти цивільно-правової охорони та захисту. Особисті немайнові права фізичних осіб як об'єкти цивільно-правової охорони та захисту. Особисті немайнові права автора та інших осіб праволодільців права інтелектуальної власності. Особисті немайнові права учасників сімейних відносин.

Тема 5. Види способів захисту прав та інтересів в приватних відносинах

Загальна характеристика відновлювально-некомпенсаційних способів захисту цивільних прав та інтересів. Визнання цивільного права та інтересу. Присудження до виконання обов'язків в натурі. Відновлення положення, що існувало до порушення права.

Визнання адміністративно-правового акту, дій чи бездіяльності органів державної влади, органу місцевого самоврядування незаконними. Визнання адміністративно-правового акту, дій чи бездіяльності посадової або службової особи органів державної влади, органу місцевого самоврядування незаконними. Визнання правочину недійсним. Присудження до укладення договору. Припинення та розірвання договору. Загальна характеристика відновлювально-компенсаційних способів захисту цивільних прав та інтересів. Відшкодування майнової шкоди. Відшкодування моральної шкоди.

Стягнення неустойки. Стягнення збитків. Стягнення відсотків за користування чужими грошима. Стягнення доходів отриманого від незаконно придбаного майна.

3. Структура навчальної дисципліни

Назви розділів і тем	Кількість годин											
	денна форма						заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	с	лаб.	інд.	с.р.		л	с	лаб.	інд.	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Розділ 1. Теоретико-методологічні основи охорони та захисту в приватному праві України												
Тема 1. Теоретико-методологічні засади дослідження охорони та захисту правових відносин приватної сфери	26	2	2			22	32	2	2			28
Тема 2. Характеристика форм та засобів охорони та захисту прав та інтересів в приватній сфері	28	2	2			24	30	2				28
Разом за розділом 1	54	4	4			46	62	4	2			56
Розділ 2. Окремі питання охорони та захисту в приватному праві України												

Тема 3. Суб'єкти охорони та захисту правовідносин приватної сфери	32	4	4			24	32	2	2			28
Тема 4. Об'єкти охорони та захисту правовідносин приватної сфери	32	4	4			24	28					28
Тема 5. Види способів захисту прав та інтересів в приватних відносинах	32	4	4			24	28					28
Разом за розділом 2	96	12	12			72	88	2	2			84
Усього годин	150	16	16			118	150	6	4			140

4. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Теоретико-методологічні засади дослідження охорони та захисту правових відносин приватної сфери	2 (2)
2	Характеристика форм та засобів охорони та захисту прав та інтересів в приватній сфері	2
3	Суб'єкти охорони та захисту правовідносин приватної сфери	4 (2)
4	Об'єкти охорони та захисту правовідносин приватної сфери	4
5	Види способів захисту прав та інтересів в приватних відносинах	4
	Разом	16 (4)

5. Завдання для самостійної роботи

№ з/п	Види, зміст самостійної роботи	Кількість годин
1	Теоретико-методологічні засади дослідження охорони та захисту правових відносин приватної сфери Опрацювати додаткову літературу за темою	22 (28)
2	Характеристика форм та засобів охорони та захисту прав та інтересів в приватній сфері Опрацювати додаткову літературу за темою	24 (28)
3	Суб'єкти охорони та захисту правовідносин приватної сфери Опрацювати додаткову літературу за темою	24 (28)
4	Об'єкти охорони та захисту правовідносин приватної сфери Опрацювати додаткову літературу за темою	24 (28)
5	Види способів захисту прав та інтересів в приватних відносинах Опрацювати додаткову літературу за темою	24 (28)
	Разом	118 (140)

6. Індивідуальні завдання

Не передбачені навчальним планом.

7. Методи навчання

Застосовуються три групи методів навчання:

1. словесні – описове розкриття навчального матеріалу, пояснення сутності відповідного явища, поняття, процесу, інструктаж щодо особливостей застосування окремих

норм, перевірка рівня самостійного опрацювання навчального матеріалу тощо;

2. наочні – демонстрація схем, таблиць, малюнків (за наявності);

3. практичні – формування вмій і навичок оперування правовими категоріями, застосування правових норм та використання набутих знань при проведенні семінарських занять.

8. Методи контролю

Поточний контроль проводиться на всіх видах аудиторних занять протягом семестру. Поточний контроль може проводитися у формі усного опитування або письмового контролю на семінарських заняттях, лекціях, у формі колоквиуму, виступів студентів при обговоренні питань на семінарських заняттях, у формі комп'ютерного тестування тощо.

Підсумковий контроль проводиться в форматі екзамену.

Студента допускають до складання семестрового підсумкового контролю за умови набрання ним мінімум 10 балів. Максимальна сума балів, яку може набрати студент при складанні екзамену з навчальної дисципліни, складає 40. Максимальна сума балів, які може набрати студент при вивченні навчальної дисципліни, складає 100.

Перелік питань до підсумкового контролю

1. Категорії «охорона» та «захист» у соціальному, філософському та історичному вимірі.
2. Охорона та захист в цивільно-правовій науці.
3. Історичний аналіз досліджень охорони та захисту цивільно-правових відносин вітчизняними та іноземними науковцями.
4. Основні юридичні концепції та доктринальні напрямки розвитку інститутів охорони та захисту в Україні.
5. Основні теоретичні проблеми дослідження охорони цивільних відносин.
6. Основні теоретичні проблеми дослідження захисту цивільно-правових відносин.
7. Поняття та зміст права на охорону.
8. Підстави надання цивільно-правової охорони.
9. Строки охорони цивільно-правових відносин.
10. Поняття та зміст права на захист.
11. Підстави надання цивільно-правового захисту.
12. Строки захисту цивільно-правових прав та інтересів.
13. Умови застосування заходів охорони.
14. Законодавчі, адміністративні, судові акти як джерела встановлення охорони та захисту цивільних прав та інтересів.
15. Договір як джерело встановлення охорони та захисту цивільних прав та обов'язків.
16. Юрисдикційні та неюрисдикційні форми цивільно-правового захисту.
17. Досудовий захист.
18. Здійснення примірювальних процедур як універсальний спосіб захисту цивільних прав.
19. Особливості досудового охорони та захисту договірних, спадкових, сімейних відносин, а також відносин права власності та права інтелектуальної власності.
20. Посягання, створення загрози, порушення як підстави для надання цивільно-правового захисту.
21. Невизнання, оспорювання, невиконання обов'язків як форми посягання на цивільні права та інтереси.
22. Захист цивільних прав судом. Способи захисту прав судом. Поняття та види

позовів. Позовні та непозовні провадження.

23. Фізичні та юридичні особи як суб'єкти самостійної охорони та самозахисту.
24. Правосуб'єктність осіб приватного права на здійснення самозахисту.
25. Сутність та зміст правомочностей на здійснення самозахисту.
26. Охорона та захист цивільних прав Президентом України.
27. Охорона та захист цивільних прав органами державної влади в порядку адміністративного провадження.
28. Охорона та захист органами державної влади в порядку судового провадження.
29. Охорона та захист цивільних прав правоохоронними органами в тому числі: прокуратурою, органами досудового розслідування, судами.
30. Охорона та захист цивільних прав нотаріусом.
31. Охорона та захист цивільно-правових відносин громадськими інституціями.
32. Громадські організації, арбітраж, третейський суд.
33. Захист прав Європейським судом з прав людини.
34. Речі, майно, цінні папери, майнові права та інтереси як об'єкти цивільно-правової охорони та захисту.
35. Нематеріальні блага як об'єкти цивільно-правового захисту.
36. Немайнові права та інтереси як об'єкти цивільно-правової охорони та захисту.
37. Особисті немайнові права фізичних осіб як об'єкти цивільно-правової охорони та захисту.
38. Особисті немайнові права автора та інших осіб правоволодільців права інтелектуальної власності.
39. Особисті немайнові права учасників сімейних відносин.
40. Загальна характеристика відновлювально-некомпенсаційних способів захисту цивільних прав та інтересів.
41. Визнання цивільного права та інтересу.
42. Присудження до виконання обов'язків в натурі.
43. Відновлення положення, що існувало до порушення права.
44. Визнання адміністративно-правового акту, дій чи бездіяльності органів державної влади, органу місцевого самоврядування незаконними.
45. Визнання адміністративно-правового акту, дій чи бездіяльності посадової або службової особи органів державної влади, органу місцевого самоврядування незаконними.
46. Визнання правочину недійсним.
47. Присудження до укладення договору. Припинення та розірвання договору.
48. Загальна характеристика відновлювально-компенсаційних способів захисту цивільних прав та інтересів. Відшкодування майнової шкоди. Відшкодування моральної шкоди.
49. Стягнення неустойки. Стягнення збитків. Стягнення відсотків за користування чужими грошима.
50. Стягнення доходів отриманого від незаконно придбаного майна.

9. Схема нарахування балів

Загальна кількість балів – 100.

Кількість балів за екзамен – 40.

Кількість балів протягом семестру – 60:

Кількість балів за відповіді на семінарських заняттях $\sum 40 = 40$:

Формула обчислення

$$\sum 40 = \frac{\sum 1}{\sum 2} \times 8 \text{ (вісім)}$$

Примітка:

$\Sigma 40$ – сума максимальної кількості балів

$\Sigma 1$ – сума балів, що отримав студент за відповіді на семінарських заняттях.

$\Sigma 2$ – кількість семінарських занять протягом семестру.

8 – коефіцієнт

Контрольна робота – 20 балів.

Поточний контроль	Контрольна робота, передбачена навчальним планом	Разом	Екзамен	Сума
T1-T5				
$\Sigma 40$	20	60	40	100

За результативну наукову роботу (написання наукової роботи, тез доповідей, участь у науково-практичних конференціях, участь у роботі гуртка тощо) за профілем цієї дисципліни, за рішенням кафедри відповідно до критеріїв, встановлених програмою навчальної дисципліни, студент може отримати до 10 додаткових (заохочувальних) балів.

Відповідь на семінарському занятті – **1-5 балів**.

Критерії оцінювання відповіді

Поточний контроль здійснюється, зокрема, у формі опитування та перевірки результатів виступів на семінарських та практичних заняттях в п'ятибальній шкалі оцінок.

5 балів ставиться за наступних умов:

- студент активно працює протягом усього практичного заняття;
- дає повний, правильний, послідовний, зв'язний, обґрунтований виклад питання, що супроводжується правильними прикладами з доктринальних джерел та посиланням на чинне законодавство;

- все, що викладається, повинно свідчити про глибоке розуміння і орієнтацію в явищах і процесах, що вивчаються;

- правильні вичерпні відповіді на додаткові питання викладача.

4 бали ставиться за наступних умов:

- студент активно працює протягом практичного заняття;
- дає правильний, повний виклад змісту підручника і матеріалу, поданого викладачем, але на додаткові контрольні питання, які ставить викладач для з'ясування глибини розуміння і вміння орієнтуватися в явищах і процесах, відповідає лише з деякою допомогою викладача чи колег;

- недостатньо вичерпні відповіді на додаткові запитання викладача.

3 бали ставиться за наступних умов:

- студент на занятті поводить себе пасивно, відповідає лише за викликом викладача;
- в цілому виявляє знання основного навчального матеріалу, що розглядається, але під час відповіді допускає помилки і усвідомлює їх тільки після вказівки викладача;

- відповіді на запитання дає не одразу, а тільки після деякого напруження пам'яті, причому відповіді нечіткі;

- не в змозі без допомоги викладача вивести співвідношення з іншими проблемами дисципліни, що вивчається;

2 бали ставиться за наступних умов:

- допускає суттєві помилки або зовсім пропускає матеріал і частково виправляє ці помилки тільки після вказівки викладача;

- студент виявляє незнання значної частини навчального матеріалу, нелогічно і невпевнено його викладає, у відповіді мають місце заминки і перерви, не може пояснити проблему, хоча і розуміє її;

- викладає матеріал не достатньо зв'язно і послідовно.

1 бал ставиться за наступних умов:

- студент припускається грубих помилок при викладі матеріалу і не виправляє ці помилки навіть при вказівці на них викладача;

- виявляє нерозуміння навчального матеріалу і як наслідок цього – повна відсутність навичок як в аналізі явищ, так і у подальшому виконанні практичних завдань.

Критерії оцінювання контрольної та екзаменаційної роботи

Контрольні та екзаменаційні роботи виконуються у письмовій формі. Контрольна робота складається з 20 тестових завдань, екзаменаційна робота – із 40 тестових завдань. Кожне тестове завдання має варіанти відповідей, тільки один з яких є правильним; за кожну правильну відповідь нараховується один бал.

Шкала оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності протягом семестру	Оцінка
90-100	відмінно
70-89	добре
50-69	задовільно
1-49	незадовільно

10. Рекомендована література

Базова література

1. Науково-практичний коментар Цивільного кодексу України : в 2 т.; за відповід. ред. О.В. Дзери (кер. авт. кол.), Н.С. Кузнецової, В.В. Луця. К.: Юрінком Інтер, 2005. Т. 1. 832 с.

2. Зейкан Я.П. Захист у цивільній справі. Науково-практичний коментар. 2-ге вид., стереотип. Київ: КНТ, 2008. 484 с.

Додаткова література

1. Манько Д.Г. Юридична техніка й технології: навч.-метод. посіб. Херсон: Олді-плюс. 2013. 202 с.

2. Підлубна Т. М. Право на захист цивільних прав та інтересів: автореф. дис. ... канд. юрид. наук. 12.00.03 / Т М. Підлубна ; Ін-т держави і права імені В.М. Корецького. К., 2009. 20 с.

3. Скакун О.Ф. Теорія держави і права : підручник. Х: Консум. 2012. 526 с.

4. Венедіктова І.В. Захист охоронюваних законом інтересів у цивільному праві : автореф. дис ... д-ра юрид. наук : 12.00.03. Київ, 2013 . 44 с.

5. Рабенко С.Л. Захист прав суб'єктів господарювання міжнародним комерційним арбітражем: автореф. дис ... канд. юрид. наук: 12.00.04. Київ: Б.в., 2013. 15 с.

6. Харитонов Є.О. Цивільне і сімейне право України : навч.-практ. посіб. Є.О. Харитонов, О.М. Калітенко, В.М. Зубар та ін.; за ред. Є.О. Харитонова, А.І. Дрішлюка. Х.:

ТОВ «Одіссей», 2003. 640 с.

7. Вінник О. М. Публічні та приватні інтереси в господарських товариствах: проблеми правового забезпечення : монографія / О. М. Вінник. Київ: Атіка, 2003. 352 с.

8. Цивільне право України : підруч. Загальна частина: Т. 1., 3-є вид., пероб. і доп. / за ред. О. В. Дзери, Н. С. Кузнецової. К.: Юрінком Інтер, 2010. 976 с.

9. Цивільне право України : підруч. Загальна частина: у 2 т.; вид. 2-ге, доп. і перероб. / за заг. ред. Я. М. Шевченко. К.: Видавничий Дім «ІнЮре», 2006. Т. 1. Академічний курс. 696 с.

10. Цивільне право України : підручник: у 2 т. / за ред. В. І. Борисової, І. В. Спасибо-Фатєєвої, В. Л. Яроцького. К.: ІнЮре, 2004. Т. 1. 480 с.

11. Шишка Р.Б. Охорона права інтелектуальної власності: авторсько-правовий аспект. Харків: Видавництво Харківського національного університету внутрішніх справ, 2002. 367 с.

11. Посилання на інформаційні ресурси в Інтернеті, відео-лекції, інше методичне забезпечення

1. Національна бібліотека ім. В.І. Вернадського: <http://irbisnbuv.gov.ua/>
2. Офіційний веб-портал Верховної Ради України: <http://rada.gov.ua/>
3. Офіційний вісник України: <http://ovu.com.ua/>
4. Юридичний журнал «Форум права»: www.irbis-nbuv.gov.ua
5. Юридичний журнал «Право України»: <http://pravoua.com.ua/>
6. Юридичний журнал «Юстиніан»: <http://www.justinian.com.ua/>
7. Електронне наукове видання «Юридичний науковий електронний журнал»: <http://www.lsej.org.ua/>